

## A LATIN NYELV OKTATÁSA ALAP, MESTER, ILLETVE DOKTORI KÉPZÉSBEN ÁLTALÁNOS LEÍRÁS:

A latin nyelv oktatása a teológus hallgatók számára nappali tagozaton négy féléven át történik az I. és II. évfolyamban, heti két órában. Az első két szemeszterben a morfológia és a grammatika biztos ismerete a cél. A harmadik félévben tanuljuk a latin szintaxis szabályait. A klasszikus latin nyelvű mondatok, illetve rövidebb szövegek után egyre inkább a liturgikus és az egyházi latin kerül előtérbe. A negyedik félévben válogatott szentírási, patrisztikai szövegek, és napjaink szentszéki dokumentumainak megértése a fő cél. Mindezek előkészítik a biztos alapot a doktori képzésben történő forrásolvasáshoz is (ez két féléven át történik, 1 óra elméleti és 1 óra gyakorlati részből áll), ahol már önállóan kell fordítani minden olyan latin szöveget, amely az Egyház életével, történetével, filozófiai gondolkodásával összefüggenek. A levelező tagozaton a katekéta-lelkipásztori munkatárs és teológus hallgatók oktatása az első két szemeszterben összesen 10–10 órában a latin nyelv alapjainak tanítása.

Tankönyv:

*Lingua Latina*, tanári jegyzet

Ajánlott, illetve az oktatás során felhasznált tankönyvek:

Madas Edit: *Liturgikus latin nyelvkönyv*, Liszt F. Zeneművészeti Egyetem, Bp., 2003.

Dolhai Alajos: *Egyházi latin nyelvkönyv*, Jel Kiadó, Bp., 2013.

Gavin Betts: *Latin nyelvkönyv*, Bp., Akadémiai Kiadó, 1996. (Megoldásokat is tartalmaz.)

Segédeszközök:

Nagy–Kováts–Péter: *Latin nyelvtan a középiskolák számára*, Bp., (bármelyik kiadás)

Varga Barnabás: *Latin gyakorlókönyv*, <http://mek.oszk.hu/06800/06831/06831.pdf>  
(Megoldásokat is tartalmaz.)

Földváry Miklós: *Vocabularium Liturgicum*, jegyzet (Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem)

Szótárak:

Györkösy Alajos: *Latin-magyar kézisótár*, Bp., (bármelyik kiadás)

Finály Henrik: *A latin nyelv szótára*, <http://latin.oszk.hu/cgi-bin3/index.cgi?function=index>

Erdő Péter: *Latin-magyar egyházi kieszótár*, Bp., 1993. (Studia Theologica Budapestinensia 6.) (doktori képzésben tanulók részére ajánlott)

Leo. F. Stelten: *Dictionary of Ecclesiastical Latin*, Hendrickson Publishers, Massachusetts, 199. (doktori képzésben tanulók részére ajánlott)

Nyíri Tamás: *Egyházi latinitas napjainkban*

In: Borzsák István: *Kell-e a latin?* Bp., 1990, Gondolat Kiadó, 209–228.

**A) Szakmai latin nyelv:** Latin nyelv kánonjogászok (PPKE, KJPI), illetve teológusok számára (PPKE HTK) (Az oktatáshoz felhasznált tankönyvek, jegyzetek: *Lingua Latina*, tanári jegyzet; John F. Collins: *A Primer of Ecclesiastical Latin*, The Catholic University of America Press, 1985; Washington, D.C; Madas Edit: *Liturgikus latin nyelvkönyv*; Mauro Agosto: *Latino per il diritto canonico*, Lugano, EUPRESS FTL, 2007 B) Forrásolvasási gyakorlat kánonjogászok számára: a Szentszék által kiadott – főleg latin nyelvű – dokumentumok tanulmányozása, latinitásának megismerése, aktuális kérdések felvetése. (Pl. XVI. Benedek pápa: *Summorum pontificum*, vagy *De synodis dioecesanis agendis instructio*, kiadta: CONGREGATIO PRO EPISCOPIS CONGREGATIO PRO GENTIUM EVANGELIZATIONE)

**B) Latinitas Canonica** (kánonjogász hallgatók: PhD képzés: CIC latin nyelvezete, Rota Romana ítéletek (pl. Mauro AGOSTO – Rozalia CAPOZZI: *Formulario con schemi di 'restrictus' e modelli di sillogismo probatorio per i capi di nullità del matrimonio canonico. Latino-Italiano*, Lugano, EUPRESS FTL, 2013.); kánonjog történeti forrásai (pl.: Aemilivs Springhetti S. J. *Latinitas fontium iuris canonici*, Romae, MCMLXVIII, Szuromi Szabolcs Anzelm O.Praem. ®: *LATINITAS CANONICA* (oktatási segédlet a PPKE KJPI doktori szeminaristái számára)

**C) Latinitas ecclesiastica teológus hallgatók számára, PhD képzés:** Forrásolvasás: gyakorlat és elmélet: Vulgata-szövegek; zsinati dokumentumok: *Conciliorum oecumenicorum decreta, curantibus: Josepho Alberigo et alii, Instituto per le Scienze Religiose, Bologna, MCMLXXIII*, különösen: *Constitutio dogmatica de fide catholica*, pp. 804–816; Aquinói Szent Tamás munkássága stb. (Aquinói Szent Tamás szemelvényekben, magyarul és latinul, kiválogatta, bevezette, fordította és magyarázta Schütz Antal, Szent István Társulat, Budapest, 1943; Szent Ágoston *De civitate Dei* – részletek, A II. Vatikáni Zsinat dokumentumai, lásd Alberigonál stb.)

### **AZ EGYHÁZI LATIN OKTATÁSÁNAK KIEMELT SZAKIRODALMA VAN, AMELYET A PhD HALLGATÓKKAL MEGISMERTETÜNK:**

2012. november 10-én XVI. Benedek pápa *motu proprio*, azaz saját kezdeményezésre megalapította a *Latinitas Pápai Akadémiát*.<sup>1</sup> Ennek vezérfonalát használjuk:

' A latin nyelvvel kapcsolatos *motu proprio* következő fejezetében ez olvasható: „2. Nostris quoque temporibus Latinae linguae et cultus cognitio perquam est necessaria ad fontes vestigandos ex quibus complures disciplinae ceteroqui hauriunt, exempli gratia Theologia, Liturgia, Patrologia et Ius Canonicum, quemadmodum [Concilium Oecumenicum Vaticanum II](#) docet (cfr Decretum de Institutione sacerdotali, [Optatam totius](#), 13). In hac praeterea lingua, ut universalis Ecclesiae natura pateat, typica forma sunt scripti liturgici libri Romani Ritus, praestantiora Magisterii pontificii Documenta necnon sollemniora Romanorum Pontificum officialia Acta.”<sup>2</sup>

<sup>1</sup> [http://w2.vatican.va/content/benedict-xvi/la/motu\\_proprio/documents/hf\\_ben-xvi\\_motu\\_proprio\\_20121110\\_latina-lingua.html](http://w2.vatican.va/content/benedict-xvi/la/motu_proprio/documents/hf_ben-xvi_motu_proprio_20121110_latina-lingua.html)

<sup>2</sup> Forrás: Lásd 1. jegyzetet. *Korunkban a latin nyelv és kultúra ismerete nélkülözhetetlenebbnek tűnik, mint valaha azon források tanulmányozásához, amelyekből a legtöbb tudomány, így például a teológia, a liturgia, a patrisztika*

A pápa utal a II. Vatikáni Zsinat papneveléséről szóló dekrétumának 13. pontjára, amely a hivatalos fordításban így hangzik: „Mielőtt a papnövendékek a szoros értelemben vett egyházi tanulmányokhoz fognának, meg kell szerezniük azt a humán és természettudományos műveltséget, melynek birtokában az ifjak saját országukban felsőbb tanulmányokba kezdhetnek. Ezen felül a latin nyelvet is el kell sajátítaniuk, azon a fokon, mely lehetővé teszi, hogy a tudományos forrásokat és az Egyház megnyilatkozásait érthessék és fölhasználhassák. Tanítani kell minden szertartás saját liturgikus nyelvét, és nagyon támogatni kell a Szentírás és a Szenthagyomány nyelveinek megfelelő ismeretét.”<sup>3</sup> E cél különösen a doktori képzésben résztvevő hallgatók számára irányadó.

2011. január 28-án jelent meg a Nevelési Kongregációnak<sup>4</sup> a filozófia oktatásával kapcsolatos dekrétuma.<sup>5</sup> Az alábbiakban ebből közlök egy részletet (sajnos latinul nem készült fordítás, az angol szöveget vettem alapul!): „Mind az intellektuális »habitus«, mind a filozófiai örökség érett elsajátításában kiemelt szerepe van Aquinói Szent Tamás filozófiájának, aki tudta, »hogyan hozza pozitív kapcsolatba a hitet korának uralkodó felfogásával.«<sup>6</sup>

Ezért nevezik őt most is az »igazság apostolának«.<sup>7</sup> »Pontosan azért, mert tartózkodás nélkül szemlélte az igazságot, a saját valóságában képes volt felismerni az objektivitást. Az övé valóban a lét filozófiája és nem az egyszerű »látzaté«.<sup>8</sup> Az Egyház kedveli Aquinói Szent Tamás módszerét és doktrínáját, ám ez nem kizárólagos, hanem »minta.«<sup>9</sup>

---

*és a kánonjog is merít, amint ezt a II. Vatikáni Egyetemes Zsinat tanítja. (vö. Decretum de Institutione sacerdotali, Optatum totius, 13.) Továbbá – a maguk jellegzetes formájában – azért írták latin nyelven a római rítus liturgikus könyveit, a Pápai Tanítóhivatal fontosabb dokumentumait és a római pápák ünnepélyesebb hivatalos megnyilvánulásait, hogy az Egyház egyetemes jellege nyilvánvalóvá váljék.*

<sup>3</sup> OT 13.

<sup>4</sup> A kongregáció neve 2011-ben még ez volt: Congregatio de Institutione Catholica (de Seminariis atque Studiorum Institutis). XVI. Benedek pápa 2013. január 16-án kelt *Ministorum Institutio Motu Proprio Apostoli Levele* a következőre változtatta az említett kongregáció nevét: Congregationis de Institutione Catholica (de Studiorum Institutis). Lásd: [http://w2.vatican.va/content/benedict-xvi/la/motu\\_proprio/documents/hf\\_ben-xvi\\_motu-proprio\\_20130116\\_ministorum-institutio.html](http://w2.vatican.va/content/benedict-xvi/la/motu_proprio/documents/hf_ben-xvi_motu-proprio_20130116_ministorum-institutio.html) Art. 1. (Utolsó megtekintés: 2017. június 26.)

<sup>5</sup>[http://www.vatican.va/roman\\_curia/congregations/ccatheduc/documents/rc\\_con\\_ccatheduc\\_doc\\_20110128\\_dec-rif-filosofia\\_en.html](http://www.vatican.va/roman_curia/congregations/ccatheduc/documents/rc_con_ccatheduc_doc_20110128_dec-rif-filosofia_en.html) (Utolsó megtekintés: 2017. június 26.)

*The philosophy of Saint Thomas Aquinas is important both for the acquisition of intellectual „habitus” and for the mature assimilation of the philosophical heritage. He knew how to place „faith in a positive relation with the dominant form of reason of his time.” For this reason, he is stilled called the „apostle of truth.” „Looking unreservedly to truth, Thomas’ realism was able to recognize the objectivity of truth and produce not merely a philosophy of ‘what seems to be’ but a philosophy of ‘what is’.” The Church’s preference for his method and his doctrine is not exclusive, but „exemplary”.*

<sup>6</sup> BENEDICT XVI, *Christmas Address to the Roman Curia*, 22 December 2005, in OR (23 December 2005), 4–6.

<sup>7</sup> PAUL VI, *Apostolic Letter Lumen Ecclesiae* (20 November 1974), 10, in AAS 66 (1974), 673–702.

<sup>8</sup> *Fides et ratio*, no. 44; cf. JOHN PAUL II, *Speech at the Pontifical University of Saint Thomas Aquinas* (17 November 1979), in OR (19–20 November 1979), 2–3, no. 6.

<sup>9</sup> JOHN PAUL II, *Address to Participants at the International Thomistic Congress* (13 September 1980), in OR (14 September 1980), 1–2, no. 2.

Aquinói Szent Tamás tehát „*minta*”. Minta az oktatás területén is. Az Angyali Doktor 1256 tavaszán került a párizsi egyetemre mint *magister in sacra pagina*, amit a biblikus tudományok mestere címmel fordíthatnánk. Ebben a beosztásában három lényeges funkciót kellett ellátnia: *legere* (olvasni), vagyis a professzionális tanításnak megfelelően kell értelmezni a Szentírást; *disputare* (vitatkozni), ez még mindig a tanítás, de aktív pedagógiai formában, melyben az adott témával kapcsolatos ellenvetésekből és válaszokból indulunk ki; *praedicare* (hirdetni), amely szintén Szentírást-magyarázat, de a szélesebb közönségnek szól.<sup>10</sup> A *Summa Theologiae* tanulmányozása nemcsak bevezetést jelent a filozófiai gondolkodásba, hanem megadja a filozófia latin nyelvű gondolkodásának alapjait is. A *nyelvet* a filozófusok olyan közegnek tekintik, amelyben létrejön a kapcsolat az ontológiai és a transzcendentális irányultság között.<sup>11</sup> Aquinói Szent Tamás latinságát, gondolkodását, egyes műveinek fontosabb tartalmát Schütz Antal latin–magyar szemelvényeiből ismertem meg.<sup>12</sup> Ehhez társul a legújabb kutatások fényében Jean–Pierre Torrell O. P. munkássága.<sup>13</sup> A *Summa Theologiae Prologusa* egy tanár számára is megszívlelendő üzenettel kezdődik: „Quia catholicae veritatis doctor non solum provector debet instruere, sed eum etiam pertinet incipientes erudire...”<sup>14</sup> Schütz Antal ehhez a következő kommentárt fűzte: „Szent Tamás a *Summa Theologica*-t »kezdőknek« szánja. Hosszú évi tanári múltja és szakadatlan tanulmány alapján képesnek érezte magát arra, hogy ebben elsőrendűt nyújtson és az addigi hibákat elkerülje.”<sup>15</sup>

1979. április 15-én hirdette ki Szent II. János Pál pápa Apostoli Constitutióját, a *De sapientia christianát*. Az eredeti tervek szerint a dokumentum promulgálására 1978. június 29-én került volna sor, de mivel a hivatalos latin szöveggel párhuzamosan olasz, francia, német angol, spanyol és portugál nyelven is ki kívánták adni a konstitúciót, a kihirdetést elhalasztották.<sup>16</sup> A konstitúció 32. cikkelyének 2§-a érinti a latin nyelvet, amennyiben a *linguarum sive antiquarum sive recentium* kifejezésbe értendő a latin nyelv ismerete (*cognitionem*) is.<sup>17</sup>

<sup>10</sup> JEAN–PIERRE TORRELL O. P., *Szent Tamás Summaja*, Árpád-házi Szent Margitról nevezett Domonkos Nővérek és Kairosz Kiadó, Budapest, 2016, 15.

<sup>11</sup> ARNO ANZENBACHER, *Bevezetés a filozófiába*, Herder Kiadó, Budapest, 1993, 188.

<sup>12</sup> *Aquinói Szent Tamás szemelvényekben, magyarul és latinul*, kiválogatta, bevezette, fordította és magyarázta SCHÜTZ ANTAL, Szent István-társulat, Budapest, 1943.

<sup>13</sup> A 42. jegyzetben említett könyv mellett lásd még: JEAN–PIERRE TORRELL O. P., *Aquinói Szent Tamás élete és műve*, Osiris Kiadó, Budapest, 2007.

<sup>14</sup> *A katolikus igazság tanítójának nemcsak a haladottakat (értsd: akik már tanultak teológiát, Sz. Cs.) kell tanítania, hanem az ő tiszte a kezdőket is oktatni...* SCHÜTZ (1943), 98–99. Megjegyzés: Schütz Antal Aquinói Szent Tamás fő művét *Summa Theologica*-nak nevezi, helyesen: *Summa Theologiae*.

<sup>15</sup> *Ibidem* 98.

<sup>16</sup> FRAKNÓ TAMÁS, *A szent tudományok oktatására és kutatásaira szolgáló intézménytípusok, valamint az azokat szabályozó hatályos kánoni normák fejlődése*, SZIT, Budapest, 2013, 42. (BIBLIOTHECA INSTITVTI POSTGRADVALIS IVRIS CANONICI Universitatis Catholicae de Petro Pázmány nominatae. IV. Dissertationes 8, Moderatur SZABOLCS ANSELMVS SZVROMI O.PRAEM.)

<sup>17</sup> AAS 71 (1979) 484, ZENON GROCHOLEWSKI (2002), 603.

Konkrétabban fogalmaz a konstitúcióhoz 1979. április 29-én kiadott *Ordinationes* (Szabályozások) 24.3§-a: „Congrua linguae Latinae cognitio in Facultatibus scientiarum sacrarum requiritur, ut studentes harum scientiarum fontes et Ecclesiae documenta intellegere atque adhibere possint.”<sup>18</sup>

Az 1983-ban kiadott *Codex Iuris Canonici* 249. kánonja pedig kimondja: „Institutionis sacerdotalis Ratione provideatur ut alumni non tantum accurate linguam patriam edoceantur, sed etiam linguam latinam bene calleant necnon congruam habeant cognitionem alienarum linguarum, quarum scientia ad eorum formationem aut ad ministerium pastorale exercendum necessaria vel utilis videatur.”<sup>19</sup>

A *Sapientia christiana* végrehajtásához készült *Ordinationes* az 56–58. cikkelyben foglalkozik a kánonjogi fakultásokkal. A 2002-ben megjelent *Novo codice*<sup>20</sup> ezek közül az 56–57. cikkelyeket módosította. A kánonjogi fakultások latinoktatását oly módon szabályozta, hogy a második oktatási ciklus befejezése után a hallgatóknak a latin nyelvet úgy kell ismerniük, hogy a CIC, illetve a CCEO (a keleti egyházak törvénykönyve) és más kánonjogi dokumentumok szövegét is jól megértsék, a harmadik ciklus végén pedig úgy, hogy a kánonjogi forrásokat megfelelően tudják interpretálni.<sup>21</sup> A kánonjogi stúdium biztosítja a legmagasabb óraszámot a latin nyelv oktatásához!

A teológus hallgatóknak (és kánonjogászoknak is) John F. Collins *A Primer of Ecclesiastical Latin* című munkáját használjuk fel,<sup>22</sup> amely elsősorban Szt. Jeromos *Vulgatájá* alapján tanítja a latint 35 leckében, illetve tartalmaz egy szöveggyűjteményt is, amely már *liturgikus himnuszokat, vagy éppen pápai megnyilatkozásokat* idéz. [E könyv kiadása egy éven belül (2020–2021)] magyarul is meglesz Pr. Dr. Cser András Dsc és Dr. Szilágyi Csaba PhD fordításában.)

A latin nyelvet nemcsak tanítani kell, hanem szükség van olyan szavak megalkotására is, amelyeket a mai tudományos élet megkövetel. Maga Szent II. János Pál pápa is támogatta az

<sup>18</sup> *A latin nyelv megfelelő ismerete a szenttudományok Fakultásain szükséges, hogy a hallgatók képesek legyenek megérteni és alkalmazni ezeknek a tudományoknak a forrásait és az Egyház dokumentumait.* in AAS 71 (1979), 507.

<sup>19</sup> *A papnevelés szabályzata gondoskodjék arról, hogy a növendékek ne csak a hazai nyelvet sajátítsák el pontosan, hanem a latint is jól ismerjék, és azokban az idegen nyelvekben is kellőképpen jártasak legyenek, melyek tudása képzésükhöz vagy lelkipásztori szolgálatuk gyakorlásához szükségesnek vagy hasznosnak tűnik.* (Erdő Péter fordítása)

<sup>20</sup> A dekrétum nevének pontos leírása: CONGREGATIO DE INSTITUTIONE CATHOLICA DECRETUM quo ordo studiorum in Facultatibus Iuris Canonici innovatur Novo Codice Iuris Canonici et Codice Canonum Ecclesiarum Orientalium promulgatis.

<sup>21</sup> FRANKÓ (2013), 77–78.

<sup>22</sup> JOHN F. COLLINS, *A Primer of Ecclesiastical Latin*, The Catholic University of America Press, Washington, D. C., 1985.

ilyen irányú törekvéseket.<sup>23</sup> Sokan erre szkeptikusan reagálnak, mondván, hogy ez lehetetlen, illetve hogy az új szavak nem lesznek érthetők. Aki ma arra vállalkozik, hogy latinul írjon vagy akár beszéljen, azt csodálkozó polgártársai hamar szembesítik a következő ténnyel: a régi rómaiaknak sejtelmük sem volt laptopról vagy mobiltelefonról, így ilyen dolgokat latinul nem lehet kifejezni. A 19. század kezdetéig soha nem fordult volna elő, hogy bármelyik tudományszaknak nehézsége lett volna a szavai megfogalmazásában. A mai latinisták viszont – látszólag – komoly nehézségekkel néznek szembe, ha egy biokémikus számára egy díszdoktori diplomát latinul kell megfogalmazniuk.<sup>24</sup> Ritoók Zsigmond, a neves ókortudós is hasonló nehézségekről beszélt a vele készült interjúkötetben. „Volt idő, amikor nekem kellett az egyetemen a díszdoktori oklevelek latin szövegét megfogalmaznom, bizony, sajnálattal kell mondanom, nehéz problémák előtt álltam. Mert az a megoldás kínálkozott számomra, hogy latinizálom az angol szavakat, vagy megpróbálom klasszikus latin nyelven megszerkeszteni a mondandókat, amit azután rajtam kívül senki sem ért meg, legkevésbé, akit díszdoktorrá fogadnak.”<sup>25</sup> A Pázmány Péter Katolikus Egyetem Magnífice Rektórájának megtisztelő felkérésére 2009 óta fordítok latin nyelvű díszdoktori okleveleket különböző tudományterületek képviselői számára. Véleményem szerint itt az *affinitas* a kiindulási pont. Valóban segít, ha megnézzük az angol kifejezést, de nem kell ragaszkodni hozzá, és nem szabad félni attól, hogy maga a díszdoktor sem érti majd a szöveget. Néhány példa: a jogtudományt *iurisprudentiának* fordítjuk, és nem a *iuris scientiaval*, az elsőt egy jogtudós érti, a *népek jogát* viszont nem fordítom *ius gentiumnak*, mert az erősen a római jogra korlátozódik, hanem *ius Nationum Populorumque*-nak. Egy kánonjogász érti, hogy mit jelent a *consensus matrimonii* (házassági beleegyezés) kifejezés, a *bionikai* kifejezés valóban új szó, egy római nem ismerhette, de Karl Egger megalkotta a *bioelectronicus* szót,<sup>26</sup> megvolt a precedens ennek az új szónak a megalkotására. Egy teológusnak érdemei lehetnek a *patres* kutatásokban, holott ez a szó egyházatyákat jelent. Sorolhatnám a példákat, de biztos vagyok abban, hogy egy-egy tudományágban megvannak az alapvető latin kifejezések, szükség esetén egy új szó tartalmi

<sup>23</sup> BORZSÁK (1990), 204. „De ahhoz hogy mindez megvalósulhasson, talán nemcsak új pedagógiai módszerek szükségesek, hanem sok új szó is a modern kor szüleményeinek megjelölésére.”

<sup>24</sup> WILFRIED STROH, *Meghalt a latin, éljen a latin. Egy nagy nyelv rövid története*, Typotex Kiadó, Budapest, 2011, 243.

<sup>25</sup> *Homérosszal is Jézushoz*, RITOÓK ZSIGMOND ókortudatóval beszélget SIMON ERIKA, Kairosz Kiadó, Budapest, 2011, 104.

<sup>26</sup> CAROLUS EGGER, *Lexicon Latinum hodiernum, verba locutiones, proverbialia latine reddita*, Opus edendum curaverunt: EDMUNDUS A. CARUANA, VALTHERUS LAPINI, MAURUS PISINI, Libreria Editrice Vaticana, 2012, 22. Egger korábban kiadta a *Legújabb kori latinság szótárát*, az itt említett lexikon ennek folytatása: CAROLUS EGGER (moderator), *Lexicon recentis Latinitas*, Volumen I et II, Libreria Editoria Vaticana, in Urbe Vaticana, A. MMIII.

logikájából adódóan megalkotható annak latin megfelelője. A kurzusok során ilyen problémafelvetésekkel is találkozhatnak a hallgatók.

### A VERITATIS GAUDIUM

Ferenc pápa 2018. január 29-én kihirdette azt a 2017. december 8-án kelt apostoli konstitúciót, mely az egyházi egyetemek, valamint egyházi fakultások működését részletesen szabályozó Sapiientia christiana kezdetű apostoli konstitúció megújítására hivatott. 'A *Veritatis gaudium* mind általános, mind az egyes területek sajátosságait tárgyaló részében, szorosan megtartva a Sapiientia christiana szerkezetét, összegzi és utal – az így továbbra is hatályban maradt – 1979-es szenttudományi felsőoktatási törvényre.[...] Sőt, továbbra is hangsúlyos maradt a biblikus nyelvek és a latin nyelv kellő ismeretére vonatkozó előírás.'<sup>27</sup> Az itt leírtakat is figyelembe vesszük a latin nyelv oktatása során.

### MIÉRT FONTOS A LATIN OKTATÁSA AZ EGYHÁZI FACULTÁSON?

Nyíri Tamás professzor úr gondolatai kívánkoznak ide:

„: „A teológiai nyelv szekularizációja szorosan összefügg a katolikus egyház történetének legutóbbi 60–80 esztendejével. [...] A keresztény hívőnek és teológusnak el kell fogadnia azt a tényt, hogy a világi tudományok önállósultak, azaz kiléptek a teológia hatásköréből. A középkorban és hosszú ideig a latin volt a tudomány nyelve. Ez a felbecsülhetetlen előny ma már megszűnt, s ha a teológus eleget akar tenni küldetésének, ha valóban tudományos teológiát kíván művelni, akkor párbeszédbe kell bocsátkoznia a profán tudományokkal; ez a beszéd pedig csak azon a nyelven folyhat, amelyen a modern tudományok élnek, gondolkodnak, kutatnak. [...] A modern teológiai kutatás nem azért beszél korának nyelvén, mert hirtelen ellustult, elkényelmesedett arra, hogy latinul beszéljen, s végképp nem azért, mintha fölöslegesnek tartaná a latintudást, hanem azért, mert korunkban már nem lehetséges hiteles teológia másként, csak modern nyelven. [...] Ám hasonló történelmietlenségre vallana, ha valaki azt állítaná, hogy a teológia mindenestül szakíthat a latin nyelvvel. A teológia abban különbözik a többi tudománytól, hogy – legalábbis a mi nyugati teológiánk – jóval mélyebben gyökerezik a latin nyelvben, mint az összes többi tudomány. Ha történelmiségre hivatkozva emeltünk szót azért, hogy a latin csak *másodlagos nyelvként* jöhet szóba a teológiában, akkor most ugyanerre a

<sup>27</sup> Lásd: <https://www.magyarKurir.hu/hirek/megujított-szenttudományi-kepzes> Prof. Dr. Szuromi Szabolcs ismertetője

történelmiségre hivatkozva állíthatjuk, hogy a latin *szükségképpen másodlagos nyelve teológiánknak, amelyről nem mondhatunk le soha* – legalábbis az ember által belátható ideig.”<sup>28</sup>

Dr. Szilágyi Csaba PhD  
egyetemi docens, magister linguae Latinae

---

<sup>28</sup> NYÍRI (1990), 216, 218–219, 220.